СУДОВА ПРАКТИКА. ПОЗИВАЧ ОСПОРЮЄ БАТЬКІВСТВО, ОДНАК ВІД НАДАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ЗРАЗКІВ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРИЗНАЧЕНОЇ СУДОМ ГЕНЕТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ[1]

Рівненський апеляційний суд

Реферат. Ухилення сторони від участі в судовій експертизі, яку вона сама ініціювала, стало вирішальним у справі про оспорювання батьківства, переглянутій Рівненським апеляційним судом (постанова від 19 грудня 2024 року у справі № 563/67/24, провадження № 22-ц/4815/1428/24). Після розірвання нетривалого шлюбу з позивача Ш. стягнули аліменти на утримання колишньої дружини, після чого він звернувся до суду з вимогою виключити відомості про нього як батька з актового запису про народження дитини. Місцевий суд призначив судову молекулярно-генетичну експертизу й поклав витрати на позивача, проте той, прибувши до експертної установи, відмовився надати генетичний матеріал і заявив, що не оплачуватиме експертизу; повторних клопотань не подавав. Позов відхилили через недоведеність обставин, на які посилався позивач, і недобросовісне використання процесуальних прав. Апеляційний суд залишив рішення без змін, спершись на ч. 1 ст. 136 Сімейного кодексу України, постанову Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 року № 3, за якою предметом доказування в таких справах є відсутність кровного споріднення, і рішення ЄСПЛ у справі «Калачова проти росії» від 7 травня 2009 року (заява № 3451/05) про ДНК-тест як єдиний науковий метод точного встановлення батьківства, доказова цінність якого суттєво переважає інші докази. Водночас висновок генетичної експертизи оцінюється за ч. 2, 3 ст. 89 ЦПК України і не має для суду заздалегідь встановленої сили. Ключовою стала ч. 1 ст. 109 ЦПК України: у разі ухилення учасника справи від участі в експертизі, без якої її провести неможливо, суд може визнати факт, для з'ясування якого її призначено, або відмовити в його визнанні. Суд підкреслив імперативний характер цієї процесуальної санкції та потребу встановити умисність ухилення, послався на постанову Верховного Суду від 19 жовтня 2022 року у справі № 686/3582/16-ц і констатував, що жодного доказу на підтвердження позовних вимог не надано. Для судових експертів і юристів справа показує процесуальні наслідки відмови від надання біологічних зразків і межі доказового значення ДНК-експертизи.

Ключові слова: оспорювання батьківства, судова молекулярно-генетична експертиза, ДНК-тест, ухилення від участі в експертизі, ст. 109 ЦПК України, оцінка висновку експерта, практика ЄСПЛ, Рівненський апеляційний суд.

Court Practice: A Claimant Contests Paternity but Refuses to Provide Biological Samples for the Genetic Examination Ordered by the Court

Rivnenskyi apeliatsiinyi sud.

Abstract. Paternity disputes are now resolved mainly on the basis of DNA evidence, which makes a party's refusal to take part in a genetic examination procedurally decisive. The material reports the ruling of the Rivne Court of Appeal of 19 December 2024 in case No. 563/67/24 (proceedings No. 22-ts/4815/1428/24). After a short marriage ended and he was ordered to pay maintenance to his former wife, the claimant sought to have his name removed as the father from the child's birth record. The trial court ordered a forensic molecular genetic examination at his expense, but he came to the ex-

pert institution, refused to provide genetic material, declared that he would not pay for the examination and never renewed his request. His claim was dismissed as unproven and as an abuse of procedural rights. The court of appeal upheld that decision with reference to Article 136(1) of the Family Code of Ukraine, a 2006 resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine defining the absence of blood relationship as the subject of proof, and the European Court of Human Rights judgment in Kalacheva v. russia (2009), which describes DNA testing as the only scientific method for accurately establishing paternity. The genetic expert opinion is nevertheless assessed under Article 89 of the Civil Procedure Code and has no predetermined force. Decisive weight was given to Article 109(1) of the Code, under which a court may recognise or refuse to recognise the fact for which an examination was ordered if a party evades participation, provided the evasion is intentional; the court also relied on a Supreme Court ruling of 19 October 2022. For forensic experts and lawyers, the case illustrates the procedural consequences of refusing to provide biological samples and the limits of DNA evidence.

Keywords: contesting paternity, forensic molecular genetic examination, DNA testing, evasion of expert examination, Article 109 of the Civil Procedure Code of Ukraine, evaluation of expert opinion, European Court of Human Rights, Rivne Court of Appeal.

Першоджерело: *Постанова Рівненського апеляційного суду від 19.12.2024 у справі № 563/67/24 (провадження № 22-ц/4815/1428/24). Реферат оприлюднено в журналі 26.12.2024.*

References

1. Rivnenskyi apeliatsiinyi sud. Sudova praktyka. Pozyvach osporiuie batkivstvo, odnak vid nadannia biolohichnykh zrazkiv dlia provedennia pryznachenoi sudom henetychnoi ekspertyzy vidmovliaietsia [Court Practice: A Claimant Contests Paternity but Refuses to Provide Biological Samples for the Genetic Examination Ordered by the Court] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 6 (54). URL: https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/14229-sudova-praktika-pozivach-osporyuye-batkivstvo-odnak-vid-nadannya-biologichnih-zrazkiv-dlya-provedennya-priznachenoyi-sudom-genetichnoyi-ekspertizi-vidmovlyayetsya (onovlena versiia vid 26.12.2024). [in Ukrainian].